

Ana Herța s-a născut în Năsăud, județul Bistrița-Năsăud, la 11 martie 1989. A copilărit în satul Zagra din același județ, situat în apropierea Munților Țibleșului. Clasele primare și gimnaziale, în sat, iar liceul la „Colegiul Național George Coșbuc” din Năsăud, profil pedagogic, unde a obținut diploma cu dublă specializare de învățător-educator. Și-a continuat studiile la Universitatea Babeș Bolyai din Cluj-Napoca, Facultatea de Psihologie și Științele Educației, psihologie generală, studii la zi. Lucrează în domeniul educațional ca educatoare în Cluj-Napoca. Pasionată de cărți, de scris și de muzică.

Ana Herța

COPILĂRIA MEA

Prefață de
Florina Pop

LIMES
2021

Copii în centrul satului într-o zi de sărbătoare, anul 1930. Străbunica este prima fetiță din dreapta. Poza face parte din albumul personal al profesorului de istorie Gavrilă Rus din Zagra.

CUPRINS

Satul meu (Vasile Dâncu).....	7
MULȚUMIRI.....	9
PREFAȚĂ.....	10
ÎNCEPUTUL.....	14
VICTORIA.....	19
CEIALȚI.....	30
DEALURILE.....	44
JOCURILE.....	56
SĂRBĂTORI ȘI OBICEIURI.....	62
SÂMBRATUL.....	91
NUNȚILE ȘI ÎNMORMÂNTĂRILE.....	98
MITURI, BLESTEME, VRĂJI.....	116
MÂNCAREA.....	124
MUNCA.....	130
FINALUL.....	134
ALBUM DE FAMILIE.....	137

ÎNCEPUTUL

Am văzut lumina zilei neclar, într-o zi de 11 martie, primul copil al părinților mei ce nu s-au iubit sau nu la modul comun. Am fost firavă mi-a spus mama însă curioasă din primele zile ca un pronostic amuzant că le voi da bătăi de cap cu întrebările mele existențiale. Mi-au dat numele Ana la recomandarea bunicii paterne pe care o chema la fel, încurajând explicit acest lucru. Părinții mei erau tineri când m-au avut, rod al unei căsătorii aranjate pentru a nu pierde un nume. Nu aș schimba nici asta, căci altfel nu aș fi existat în această formă. (Oh, dar multe am de acceptat!)

Toate întâmplările dătătoare de tâlc le asociez cu prima copilărie cum îi spun eu, cea de până la 10 ani deoarece, ca o osândă, toate cele ce m-au marcat, atunci s-au întâmplat.

Locuiam împreună cu mama, tata, bunicul, bunica, străbunica, străbunicul ce a murit când aveam doi ani și trei luni, ulterior cu sora mea, iar, ca într-o matematică absurdă, după 5 ani și jumătate, fără tata. Casa există și acum, în același loc, are aceeași culoare, doar sufletele ce s-au perindat prin ea lipsesc.

În capătul satului Zagra, paralel cu drumul principal, peste Țibleșel, râul care izvorăște din muntele Țibleș, străbătând satul, la baza dealului, se află ea, casa cea dătătoare de căldură și adesea de o răceală teribilă ce ajungea până la oase. E împărțită în trei camere plus târnaț, cămară, pod, fără baie și fără posibilitatea de a te ascunde și a fi în siguranță... Lipit de casă e șopronul unde bunicul ține moara de lemn și piatră, continuat cu grajdul oilor, șura și grajdul vacilor. În spatele șurii este wc-ul sau closetul cum ar zice bunica, confecționat din lemn, o adevărată încântare pentru serile geroase de iarnă. Ocolul este încăpător, are un cuptor vopsit cu var albastru, o grădină de legume și bărcul unde e cotețul porcilor, apoi apa ce curge fără oprire. De cum

m-am deșteptat, era clară împărțirea, câte doi și trei într-o cameră, de aceea râd uneori sarcastic de nevoia mea de intimitate, de singurătate. Camerele se încălzeau cu lemne în sobă de teracotă, iar în nopțile reci de iarnă luam roțile ca să văd lumina într-un spectacol mai ceva ca la cinema. Îmi imaginam orice printre licăriri: căprioare urmărite prin păduri, fete ducând apă de izvor oamenilor la secerat, copii la sanie, părinți iubitori ce își îmbrățișează copiii, case curate unde membrii familiei sunt fericiți. Totul era un spectacol fascinant, iar acele proiecții stau temelie sensibilității mele, ca un imbold menit să întărească ideea că viața este un miracol în ciuda tuturor suferințelor.

Primele amintiri sunt de la pregătirea de înmormântare a străbunicului, secerat de o paralizie la câmp, moarte rapidă și fără dureri. Văd și acum lighene în tinda casei, pline cu făină, cu ouă, cu găini sacrificate pentru pomeni. La țară exista obiceiul ca la înmormântări și nunți să vină socăcițele –femei ce făceau mâncarea, pregăteau mortul sau mirii spre trecerea în lumea cea nouă.

Nu știam pe atunci ce înseamnă moartea, cum nu știu nici acum, drept urmare umblam dezbrăcată printre femei, spre disperarea familiei ce mă îmbrăca la loc în rochița mea cu floricele, iar eu rămâneam mereu în chiloței și opinci ca un exercițiu de încăpățănare ulterioară. Atunci am intrat prima dată în contact, se pare, cu ideea de jale, de pierdere, idee cu care ar fi fost bine să mă obișnuiesc... Bocitoarele nu erau nici ele mai blânde, iar la groapă era testul suprem al plânsului când pământul greu cădea sec peste sicriu, ca într-un joc al hazardului. Străbunica mea a rămas deci cu noi, dar singură, fără sprijin, iar acel suflet, acea femeie uscătivă va fi stâlpul existenței mele, ca expansiune a unui Univers vechi în mine. Raportarea mea la viață va fi prin prisma anilor petrecuți cu ea, teorie confirmată de studii de specialitate: stilul de atașament influențează drumul emoțional la vârsta adultă, însă de era doar aceasta, acum eram un om fericit așa cum rețetele societății o cer... De-aș fi fost păzită la nesfârșit de pieptul străbunicii, de-aș fi făcut scut din vocea ei, de nu aș fi simțit atâta

nesiguranță, acum probabil nu aș scrie, ci aș fi pe vârf de munte escaladând și cucerind culmi. Așa, în neputința mea asumată, mi-au rămas emoțiile în vârtoare și un suflet purtat în adâncuri, care mai de care mai atrăgătoare.

VICTORIA

Pe străbunica mea o chema Victoria și i se potrivea de minune acest nume. Provenită dintr-o familie cu șase copii, cu greutate financiară, cu un război prin care a trecut, cu un tată băutor de țuiculiță și o mamă extenuată și dependentă de o relație toxică. Era o femeie medie ca înălțime, uscățivă, cu părul alb și lung, până la brâu, împletit în două cozi și ținut sub năframă, cu ochii de un verde amestecat cu căprui, scânteietori ce prevesteau inteligență și blândețe. Nas mic, buze mici și uscate. Avea pielea întinsă pe obraz, în unele locuri, cum se lăuda ea și asta datorită faptului că nu și-a pus ruminele (farduri) când era tânără pe față. În realitate era posesoarea unor gene ce ar fi putut stârni invidie deoarece a murit la vârsta de 87 de ani, nefiind o fire bolnăvicioasă. Mâinile ei erau magice cu adevărat. Orice trecea prin ele, era frumos, delicat

și cu rost. Respecta principiul lucrului bine făcut, fără compromisuri vicioase. Nu consuma alcool, nu mânca excesiv și mereu ținea pe mai târziu, ca să împartă. Era o femeie curată deși ne spălam pe rând la lighean sau vană de plastic, iar duminica, când mergea la Biserică, mirosea a busuioc. Avea mereu cu ea o batistă albă în caz că plângea la predica preotului, plină de pilde. Se învârtea în oglindă și își aranja zadiile și cămașa mai ceva ca o fată mare în ziua nunții. Când ieșea de la slujbă, venea direct acasă, fără opriri cu alte femei pentru a bârfi sau a afla știri noi cum era obiceiul în sat drept urmare era catalogată o femeie urâcioasă și asta pentru că nu împărțasea cultul înălțător al bârfelor. O văd ca prin vis, dar unul lucid, o simt și acum prin prisma imaginilor vii. Pe sora mea o ținea în spate, pe mine de mână și așa mergeam toate trei cu bivoli la păscut pe râț. Ceilalți membri ai familiei erau la câmp, activitate ce urma să o fac și eu o dată cu trecerea în grupa mare la grădiniță. Mâncarea ce o făcea era delicioasă și acum îmi dau seama că era și extrem de sănătoasă. Avea simțul potrivirii, al curățeniei

ingredientelor pe care le spăla într-o găleată și mereu îmi spunea: „Copilă orice s-ar întâmpla pe lume, oricât de bogată sau săracă ai fi, să nu mănânci lături, să nu accepți tot ce ți se dă, să nu iei totul”. Vara puneam de cu vreme pere și prune mov la uscat pe ziare, iar iarna le fierbea și le consumam ca un compot în zilele de post. Ne făcea salată de sfeclă cu hrean, cu semințe de chimen sălbatic cules de noi de pe câmp. Tocana ei de pui cu mămăligă bătea marile rețete de bucate ale lumii. În cuptor făcea săptămânal, sâmbăta, câte 6 pâini și un colac cu multă nucă, sau câte un lipiu cu mere. Vara întindea pâinea pe frunze de varză și deasupra puneam brânză, iar când o scotea din cuptor eram grămadă în jurul ei împreună cu sora și cu verișoarele mele primare cu care de altfel am copilărit sau cu prietena mea din vecini. . Era mereu cu mâinile pe ceva, iarna torcea dintr-un caier gri și făcea ciorapi de lână, vara era în grădina de legume sau pe lângă sobă. În nopțile lungi de iarnă o rugam mereu să îmi spună povești de pe vremea când avea moară și piuă, despre cum mergea peste deal, cu pănura în

spate, de vândut la Baia Mare. Se așeza pe marginea patului torcând și apoi începea. Vocea ei era ca un izvor lin ce-mi curgea prin urechi și îmi ajungea direct în inimă, liniștindu-mă, uimindu-mă. Când îmi spunea „copilă” știam că urmează ceva important, căci tonul vocii devenea puțin grav și privirea scânteietoare. Mă topeam și mă vindecam, la fel cum mă vindecă acum sunetul clopotelor sau al bolurilor tibetane. Uneori îmi recita poezia „Mama” de George Coșbuc cap-coadă și era mândră că o știe, ca un școlar ce a descoperit primele litere ale alfabetului. La finalul poeziei mereu lăcrima, părând un fel de complice la durerea mamelor ce sfârșesc singure, fără dragostea copiilor. Cuibul în care am trăit n-aș putea spune că era primitiv, descris în termenii actuali, trona individualitatea membrilor, lipsa de iertare, critica exagerată, neconstructivă sau dramatismul existențial și prezența furiei exprimată activ ca în cazul bunicului sau pasiv la noi ceilalți. Acum înțeleg de ce era așa, aveau și ei propriile traume și n-au fost învățați cum să le facă față așa că le transmiteau

mai departe inconștienți de repercusiuni. Nu exista dorința de autodepășire, de autocontrol. Trăiam cu frică. Printre cele mai mari frici era aceea de a nu fi părăsită, de a nu fi lăsată singură. După vârsta de 5 ani și jumătate au început coșmarurile precursore ale instabilității, ce mă vor însoți până la maturitate. Străbunica era acolo. Dormeam cu ea în pat, mi-a spus că m-a luat de când eram bebeluș deoarece mama era supărată cum ar spune medicii acum, avea depresie postpartum, în patul ei cu strujac de paie, cu perne din pene uscate la soare, patul de după soba de teracotă din tindă. Era un pat înalt, iar paiele erau schimbate la câteva luni o dată, pentru mine acel moment fiind o oportunitate de joc, aruncându-mă în paiele vechi ce urmau să fie așternut la vaci. N-am visat niciodată să dorm pe o saltea scumpă, de aș avea acum patul străbunicii, aș dormi tot în el, în patul în care am înfruntat nopți la rând gândurile obsesive că eu sunt vinovată pentru nefericirea sau indiferența copilărească a mamei, născându-mă.